

УДК 785.1:785.7]:781.4

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/97-1-26>**Олена ЗАВЕРУХА,***orcid.org/0000-0002-8860-6335**кандидат мистецтвознавства, доцент,
завідувач кафедри академічного та естрадного вокалу
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна) o.zaverukha@kubg.edu.ua***Тетяна СУХОМЛІНОВА,***orcid.org/0000-0002-7251-0793**кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри академічного та естрадного вокалу
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна) t.sukhomlina@kubg.edu.ua*

СПЕЦИФІКА ВОКАЛЬНО-АНСАМБЛЕВОЇ РОБОТИ З ЕСТРАДНИМ ВОКАЛЬНИМ ТА КАМЕРНИМ ВОКАЛЬНИМ АНСАМБЛЕМ: СПІЛЬНІ ТА ВІДМІННІ РИСИ

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування технічного та художнього етапів роботи з естрадним вокальним та камерним вокальним ансамблем. Методологічну основу наукового доробку становлять порівняльний аналіз естрадного та камерного напрямків ансамблевого виконавства, конкретизація елементів технічного та художнього етапів роботи з виокремленням їх спільних і відмінних рис. Як відомо, камерний вокальний ансамбль орієнтується на академічну модель звукоутворення, темброву однорідність і природну акустичну проекцію голосу, тоді як естрадний вокальний ансамбль характеризується різноманітністю вокальних прийомів, імпровізаційністю, використанням звукопідсилювальної апаратури. У процесі дослідження розглянуто ключові елементи технічного етапу роботи з колективами, які є спільними для обох напрямків. До них належать: інтонаційна точність, вивірний стрій, темпо-ритмічна організація, особливості вокальної техніки, дихання, робота над дикцією, динамічний баланс, фразування та сценічна взаємодія. Доведено, що відмінності між зазначеними виконавськими моделями на технічному етапі роботи визначаються репертуаром, музичним стилем та його напрямками, особливостями сценічної реалізації та акустичними умовами концертного залу. Для обох напрямків ансамблевого виконавства головним завданням художнього етапу роботи є майстерне поєднання вокального виконавства зі сценічним втіленням. Практична значимість результатів полягає у можливості застосування сформованих принципів репетиційної роботи для організації діяльності ансамблю. Отримані результати дають уявлення про спільні та відмінні риси технічного та художнього етапів роботи з естрадним та камерним вокальним ансамблем, окреслюють перспективи подальшого впровадження теоретичних обґрунтувань в практичну площину ансамблевого виконавства.

Ключові слова: естрадний вокальний ансамбль, камерний вокальний ансамбль, технічний та художній етап роботи, інтонація, манера звукоутворення, тембровий баланс, сценічна майстерність.

Olena ZAVERUKHA,*orcid.org/0000-0002-8860-6335**PhD in Art Studies, Associate Professor,
Head of the Department of Academic and Pop Vocal
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
(Kyiv, Ukraine) o.zaverukha@kubg.edu.ua***Tetiana SUKHOMLINOVA,***orcid.org/0000-0002-7251-0793**PhD in Art Studies,
Associate Professor at the Department of Academic and Pop Vocal
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
(Kyiv, Ukraine) t.sukhomlina@kubg.edu.ua*

SPECIFICS OF VOCAL ENSEMBLE PRACTICE IN POP VOCAL AND CHAMBER VOCAL ENSEMBLES: COMMON AND DISTINCTIVE FEATURES

The purpose of this study is to provide a theoretical substantiation of the technical and artistic stages of working with pop vocal and chamber vocal ensembles. The methodological framework of the research is based on a comparative

analysis of pop and chamber directions of ensemble performance, as well as on the specification of the elements of the technical and artistic stages with the identification of their common and distinctive features. It is well known that a chamber vocal ensemble is oriented toward the academic model of sound production, timbral homogeneity, and natural acoustic projection of the voice, whereas a pop vocal ensemble is characterized by a diversity of vocal techniques, improvisational elements, and the use of sound amplification equipment. The study examines the key components of the technical stage of ensemble work that are common to both directions. These include intonational accuracy, precise tuning, tempo-rhythmic organization, vocal technique, breathing, diction, dynamic balance, phrasing, and stage interaction. It is argued that the differences between these performance models at the technical stage are determined by repertoire, musical style and its subgenres, specific features of stage realization, and the acoustic conditions of the concert venue. For both directions of ensemble performance, the primary objective of the artistic stage is the skillful integration of vocal performance with stage interpretation. The practical significance of the results lies in the possibility of applying the developed principles of rehearsal work to the organization of ensemble activity. The findings provide insight into the common and distinctive features of the technical and artistic stages in working with pop and chamber vocal ensembles and outline prospects for further implementation of theoretical approaches in the practical domain of ensemble performance.

Key words: *pop vocal ensemble, chamber vocal ensemble, manner of sound production, timbre balance, intonation, artistic interpretation, stage skill.*

Постановка проблеми. Сучасний розвиток вокального мистецтва характеризується одночасним функціонуванням різних виконавських традицій, серед яких особливого значення набувають естрадний і камерний вокальні ансамблі. Естрадне ансамблеве виконавство характеризується різноманітністю вокальної техніки, імпровізаційністю та активно інтегрується в медіапростір і культурну індустрію, формуючи нові моделі сценічної комунікації. Камерний вокальний ансамбль, в свою чергу, зберігає академічну традицію, що ґрунтується на тембровій однорідності та акустичній природі звучання. Співіснування цих напрямів актуалізує потребу в теоретичному їх осмисленні як самостійних виконавсько-стильових моделей, що функціонують у різних художніх і акустичних умовах.

Попри наявність численних досліджень, присвячених розвитку вокально-ансамблевої техніки, проблема системного аналізу специфіки ансамблевого звучання залишається недостатньо розробленою. У науковому дискурсі напрями естрадного та камерного вокально-ансамблевого виконання розглядаються окремо один від одного. Варто зазначити, що естрадне вокально-ансамблеве виконавство розглядається частіше ніж камерно-вокальне. Камерне вокально-ансамблеве виконавство недостатньо апробоване щодо практичної роботи. Таким чином, виникає наукова потреба у комплексному аналізі спільних та відмінних рис технічного та художнього етапів в роботі з ансамблями естрадного та академічного напрямів.

Аналіз досліджень. Низка праць, що присвячені проблемам вокального ансамблю, мають різновекторне спрямування. У наукових доробках О. Заверухи, Т. Чернети (2022), А. Попової, О. Мирошніченка (2018) розглядаються методичні засади роботи з вокальним ансамблем. Л. Супрунова (2020) досліджує методичні зако-

номірності організації діяльності вокального колективу. Наукова праця О. Бондаренко (2020) присвячена специфіці роботи із жіночим складом естрадного ансамблю. Т. Ланіна акцентує увагу на теоретичних основах естрадного вокально-ансамблевого виконавства (2017). Т. Каблова та С. Румянцева (2018) розглядають вокальний ансамбль як форму музично-художньої комунікації. Питання вокально-ансамблевого репертуару, зокрема його добору, а також презентація нотного матеріалу висвітлено в працях О. Сіненко (2020), В. Сичевської (2019), О. Заверухи, Т. Чернети (2022). Розвитку виконавської майстерності співаків естрадного вокально-ансамблевого колективу присвячені праці О. Заверухи (2022), А. Зарицького, А. Зарицької, В. Мрочка, І. Кириченко, О. Гонтара (2022). Не менш важливими є наукові доробки про діяльність вокальних ансамблів: академічних – Т. Сідлецька (2017), естрадних – О. Сіненко (2023), В. Тормахова (2023).

Вищезазначені праці здебільшого спираються на дослідження практичної роботи естрадного вокального ансамблю, а наукові доробки щодо камерного вокального ансамблю – відсутні. Крім того, в науковому просторі не спостерігаємо досліджень, спрямованих на висвітлення відмінностей у роботі з естрадним і камерним вокальними колективами, що послугувало ідеєю написання даної статті.

Мета статті – визначити специфіку роботи з естрадним та камерним вокальним ансамблем з урахуванням її технічного та художнього етапів і виокремлення їх спільних та відмінних рис.

Виклад основного матеріалу. Специфіку вокально-ансамблевої роботи в естрадному та камерному вокальному ансамблі доцільно розглядати з точки зору виконавсько-стильових відмінностей цих двох напрямів вокального мистецтва, що пов'язані з манерою звукоутворення,

вокальними прийомами, стилістикою виконання, репертуаром і художньою інтерпретацією. При визначенні виконавських відмінностей цих двох напрямів, етапи репетиційної роботи (технічний та художній) є спільним інструментом як для естрадної, так і академічної виконавської моделі.

Ансамблевий формат вокального мистецтва відкриває широкі можливості для досягнення звукового об'єму, художньої інтерпретації та сценічного втілення творів. Вокально-ансамблеве виконавство являє собою творчу систему, що об'єднує співаків з індивідуальними властивостями голосу, темпераментом і власним виконавським досвідом. Ансамблевий спів пов'язаний з узгодженням манери виконання, досягнення тембрової єдності, напрацюванням гармонічного слуху та ансамблевого чуття. Основним завданням кожного учасника в колективному виконанні є гармонічне вплетення власної природи голосу до спільного звучання відповідно художніх завдань твору. Таким чином утворюється унікальний ансамбль індивідуальностей.

Репетиційний процес з вокальним ансамблем спирається на технічний та художній етап роботи. Технічний етап у роботі з обома виконавськими напрямами ансамблевого співу має як спільні, так і відмінні риси. До спільних належать: музично-теоретичний розбір (автор музики та слів, жанр, стиль, зміст, характер, настрої, засоби музичної виразності); робота над інтонацією, строем, темпоритмом з дотриманням внутрішньо-дольової пульсації; досягненням ансамблю вокальних партій між собою (частковий, загальний, тембровий, темпо-ритмічний, дикційний, динамічний); особливостями дихання; робота над досягненням ансамблю між учасниками колективу та інструментальної партії (фортепіано, музичних інструментів); робота над фразуванням, кульмінаціями. До відмінних рис технічного етапу роботи з естрадним та камерним вокальним ансамблем належать: репертуар та його доцільність у зв'язку з виконавськими можливостями учасників; робота над звукоутворенням та манерою виконання; робота з апаратурою та без неї в акустично різних приміщеннях.

До спільних рис художнього етапу роботи з естрадним та камерним вокальним ансамблем належать: робота над емоційністю втілення образів і змісту, здійсненням художнього плану, емоційною взаємодією всіх учасників, проведення генеральної репетиції.

Відмінні риси здебільшого пов'язані з музичним стилем в якому написаний твір. Так, робота над емоційністю та втіленням образів і змісту,

побудовою мізансцен постановки оперних номерів, сценічною постановкою естрадного концертного номеру, вибір костюмів – відбувається відповідно до стилістики обраного репертуару.

Музично-теоретичний аналіз є важливою складовою на технічному етапі роботи з ансамблем, оскільки саме з цього починається знайомство колективу з твором. Визначення музичного стилю, часу створення, індивідуальних ознак творчості композитора, жанру, змісту, характеру, засобів музичної виразності є необхідним для розуміння виконавцями особливостей твору в цілому та втілення музичної інтерпретації.

Окремої уваги потребує досягнення мелодичного і гармонійного строю. При роботі над чистою інтонацією мелодичної лінії партії необхідно приділяти увагу кожному учаснику ансамблю, відпрацьовуючи складні фрагменти, стрибки, хроматизми тощо в повільному темпі із зупинками на потрібному звуці. Наступним етапом є поєднання декількох голосів однієї партії для вирівнювання унісону. Сюди входить не тільки робота над інтонацією, а й над єдиною манерою звукоутворення та тембральним вирівнюванням. Ефективним прийомом є робота дуетами. Робота над гармонічним строем базується на досягненні чистоти виконання інтервальних співвідношень між партіями, стійкості тонального центру та відповідності до гармонічних функцій акордової вертикалі.

В естрадному ансамблі реалізація точного строю також залежить від роботи звукорежисера, де важливим є звуковий баланс фонограм і мікрофонів. У камерному вокальному ансамблі звучання розгортається в акустичному просторі без звукопідсилюючої апаратури, тому виконавці можуть самостійно контролювати чистоту інтонування та динамічний баланс в кожній партії.

У вокальних колективах різних напрямів велика увага приділяється роботі над розвитком темпоритму у співаків, досягнення якого сприяє вивіреності ансамблю та втіленню художньо-образного змісту твору (Заверуха, 2022: 30). В його основі лежить спільно-колективне відчуття часу та ритму, завдяки чому реалізується синхронне ансамблеве звучання. Належне місце серед прийомів розвитку темпоритму, відводиться напрацюванню відчуття внутрішньо-дольової пульсації, що формує єдиноансамблевий часовий вимір і, таки чином, запобігає розходженню голосів у колективному звучанні (Заверуха, 2022).

Не менш важливим в естрадному та камерному вокальному колективі є досягнення різних видів ансамблю, а саме тембрового, темпо-ритмічного, динамічного, дикційного, які в узгодженні формують цілісність звукообразу (Попова та Сіненко,

2020). Робота над тембровим ансамблем полягає у злитості та єдності забарвлення голосу кожного співака як в партії, так і в спільному звучанні. Темпо-ритмічний ансамбль досягається виваженим дотриманням темпу й ритму усіма учасниками колективу. В ансамблевому співі недотримання темпу призводить до порушення ритмічного малюнку та руйнує композиційну цілісність. Тому важливо розвивати у всіх співаків спільне відчуття темпоритму при виконанні творів у повільних, помірних, швидких темпах, що потребує тривалої роботи в колективі. Робота над динамічним ансамблем базується на досягненні врівноваженості голосів колективу за силою звучання та збалансованого виконання різноманітної динаміки, як рухливої, так і раптової. Виразне виконання динаміки співаками ансамблю спрямоване на розкриття художнього образу твору та свідчить про майстерність колективу. При роботі над дикційним ансамблем значна увага приділяється напрацюванню єдиної манери виконання та «логіки вимови тексту» (Заверуха, 2022: 25), що досягається завдяки одночасній та чіткій вимові приголосних і голосних. Голосні звуки у виконанні мають більш тривале звучання, тоді як приголосні вимовляються твердо та коротко, які у спільно-ансамблевому виконанні забезпечують чіткість вимови та зрозумілість тексту. Робота над дикцією є спільною для камерного й естрадного вокального ансамблю, де головним завданням є виразне та точне відтворення вербального тексту.

Частковий ансамбль є необхідним для досягнення унісону у вокальній партії, де учасники колективу мають відтворити однакову динаміку, досягти єдності атаки, звуковедення та тембру. Загальний ансамбль полягає у спільноколективному динамічному балансі усіх партій, співвідношенні темпоритму, тембрового злиття та однакової і виразної вимови слів під час співу.

В ансамблевому виконавстві особливості дихання залежать від кількісного складу колективу. Якщо партії менше трьох виконавців, використовується пофразове дихання, що забезпечує природну цілісність музичної лінії та збереження змістової завершеності фрази. У більшому складі виконавців (від дванадцяти учасників) застосовується ланцюгове дихання, яке дозволяє підтримувати безперервність звуку впродовж музичного речення, без відчутних перерв за рахунок дихання. При створенні музичної інтерпретації та досягненні драматургічних вершин використання ланцюгового дихання надає можливість втілення тривалого та нерозривного динамічного збільшення або зменшення звуку.

Важливим в досягненні звукового балансу є узгоджена робота учасників вокального ансамблю з інструментальною партією (фортепіано або групою інструментів). В ансамблі академічного спрямування фортепіанна партія зазвичай інтегрується в загальну акустичну тканину, підпорядковується вокальній партії. В естрадному напрямі взаємодія з інструментами або фонограмою передбачає балансування звукових рівнів, де превалує вокальна партія з урахуванням звукопідсилюючої апаратури, що безпосередньо впливає на загальний баланс ансамблю.

Завершальним елементом технічного етапу є робота над фразуванням і кульмінаційними вершинами, де важливим є розуміння логіки розвитку вербального тексту та музичного матеріалу. Виявлення змістовних слів та словосполучень є основою для визначення художньо-образного змісту, що разом із засобами музичної виразності, які використовує композитор надає можливість створити драматургію твору в цілому. Узгоджене виконання всіх складових технічного етапу роботи ансамблю створює цілісну форму концертного номеру.

До відмінних рис в технічному етапі належить питання репертуару. Естрадний вокальний ансамбль спирається на музичні стилі переважно ХХ та ХХІ ст. (поп, джаз та їх похідні напрями). Це можуть бути окремі вокальні твори перекладені для багатоголосного виконання, створені оригінальні аранжування (наприклад, Shmalgauzen «Джесіка», сл. та муз. А. Кузьменко «Старі фотографії», Антитіла «Бери своє», Н. Hubers, J. Fedryk, J. Williams, D. Kushner «Daylight» в аранжуванні Я. Карпіва) та ансамблеві номери з мюзиклів. Репертуар камерного вокального ансамблю базується на прикладах класичного музичного мистецтва, зокрема вокально-хорової музики. Можуть бути здійснені перекладення одноголосних вокальних творів на необхідний склад виконавців. Репертуар камерного вокального ансамблю може містити окремі сцени з опер (наприклад, фрагменти опери «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського, а також окремі номери з опери «На русалчин Великдень» М. Леонтовича). Головним завданням у виборі репертуару є його художньо-технічна доцільність, що спрямована на розвиток виконавської майстерності. В залежності від складу голосів та виконавських можливостей учасників колективу може постати необхідність у здійсненні перекладу партитури на потрібний склад виконавців і за потреби визначитись зі зручною тональністю. Для естрадного напряму, відповідно, змінити тональність фонограми.

Естрадна вокальна музика відрізняється від академічної імпровізаційністю. В колективі даного напрямку імпровізацію виконує соліст, під час якої співак «добудовує» музичний матеріал, втілює свою майстерність та виражає власну індивідуальність й особисте бачення твору. В імпровізації відбувається модифікація мелодичної лінії, що супроводжується ритмічною та звуковисотною зміною. Основу імпровізації складає вільне виконання матеріалу. На відміну від академічного напрямку вокальні прийоми, які застосовуються в естрадному ансамблі досить різноманітні, серед них: белт, субтон, ретл, йодль, штробас, глісандо, вібрато, мелізми тощо. Всі вони потребують технічно точного та майстерного виконання для урізноманітнення музичного матеріалу та творчого експерименту у виконавській інтерпретації. Водночас, перелічені вище вокальні прийоми спрямовані на передачу емоції, художнього змісту твору та виразу експресії.

Звучання камерного вокального ансамблю формується переважно в акустичному просторі без технічного підсилення, що підвищує вимоги до ансамблевої злагодженості, природного тембрового злиття голосів та якісної дикції. Особлива увага зосереджується на нюансуванні, вивіреному балансі партій та стилістичній відповідності музичного матеріалу. В естрадному виконавстві при використанні звукопідсилюючої техніки баланс залежить не тільки від співаків, а і від роботи звукорежисера. Як для естрадного, так і для камерного вокального ансамблю окрему репетицію необхідно проводити в приміщенні, де буде відбуватись концертний виступ. Для камерного вокального ансамблю необхідно напрацювати узгодженість звучання в приміщенні з іншою акустикою ніж в репетиційній аудиторії, а естрадному – узгодити своє виконання зі звукорежисером, який має налаштувати мікрофони та іншу апаратуру.

Художній етап ансамблевої роботи в обох напрямках пов'язаний із втіленням музичної інтерпретації твору, створенням образу та досягненням цілісності звучання через узгодження інтонаційної точності, динамічного балансу і фразування. На цьому рівні компоненти технічного етапу набувають смислової функції, оскільки працюють на втілення драматургії твору та досягнення єдності виконавського задуму. До спільних рис художнього етапу роботи з естрадним та камерним вокальним ансамблем також належить робота над емоційністю втіленням образів та змісту твору в цілому.

Важливим для художнього етапу в створенні інтерпретації творів є робота над емоційною взає-

модією учасників між собою. Важливо донести до виконавців, що колектив як концертна одиниця має бути узгодженим та єдиним в емоційному настрої. Кожен з учасників має бути сміливим та вільним в індивідуальному прояві на сцені. Вираз обличчя має бути відповідним образу та характеру музики. Зоровий контакт виконавців є дієвим комунікативним інструментом як з учасниками колективу, так і з глядачем. Рухи тілом та пересування по сцені мають бути природними, логічними, послідовними та доречними сценічній ситуації. В передачі емоційного стану музичного твору важливим для всіх учасників колективу є чесність, щирість та природність донесення почуттів. Як засвідчує практика глядач тонко відчуває нещирість, а звідси невпевненість виконавців на сцені.

Завершальним у підготовці до виступу є генеральна репетиція, під час якої узгоджена художня інтерпретація творів та сценічна концепція виконавської програми втілюється від початку і до кінця. Генеральна репетиція проводиться за 3-4 дні до виступу. Основним завданням є прогон концертної програми без зупинок, в костюмах. При виступі естрадного вокального ансамблю на генеральній репетиції колектив має працювати з мікрофонами та зі звукорежисером.

Відмінні риси художнього етапу полягають в особливостях музичного стилю до якого належить вокальний твір. Від цього залежить робота над емоційним втіленням образів та змісту. Для камерного вокального ансамблю при постановці оперних номерів важливим є робота над побудовою мізансцен, для естрадного вокального ансамблю – робота над сценічною постановкою концертного номеру. Розбіжності стосуються і стилістики костюмів вибір яких пов'язаний зі сценічною ситуацією, музичним стилем та змістом вокального твору.

Для естрадного вокального ансамблю характерна організація шоу-програми, яка має розважальну функцію та базується на детально спланованому сценарії, творчому задумі, взаємодії співаків на сцені, залученні хореографів згідно концепції номеру, застосуванні технічного обладнання – світла та звукоапаратури, віджеїнгу, спецефектів (вогнів, серпантину, диму тощо) за наявності, а також костюмів і декорацій. Масова видовищна програма або її окремі номери спрямовані на привабливість публіки до захоплюючого виступу. У вокальному ансамблі академічного спрямування здійснюється сценічна постановка фрагментів з опери/оперети або окремого вокального твору. Сценічна постановка базується на мізансценах із залученням учасників ансамблю, солістів, групи

балету, створюючи «живу» дію. Художні декорації, костюми, які застосовуються в постановці, відтворюють історичну епоху, сценічну ситуацію, що спрямовані на розкриття композиторського змісту. Крім того, в камерному ансамблевому напрямі колективи вдаються до театралізації концертної програми, яка є сучасним прийомом для втілення виконавської інтерпретації.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що естрадний і камерний вокальний ансамбль репрезентують дві відмінні виконавсько-стильові моделі ансамблевого звучання. При розгляді технічного та художнього етапів роботи з'ясувалося, що обидва напрями об'єднує спільна технічна основа, що ґрунтується на інтонаційній точності, злагодженості строю, узгодженості темпоритму, координації дихання, чіткій артикуляції, гнучкій динаміці, фразуванні та сценічній взаємодії. По-різному реалізуються

питання репертуару, музичного стилю, манери звукоутворення, вокальних прийомів, особливостей сценічного втілення, акустичних умов. З'ясовано, що в камерному вокальному ансамблі домінує відповідність класичному стилю академічного виконавства, природне акустичне звучання. Натомість естрадний вокальний ансамбль характеризується імпровізаційністю, різноманітністю вокальних прийомів та роботою зі звукоапаратурою. Отримані результати можуть бути впроваджені в практичну роботу керівників ансамблів академічного та естрадного напрямів. Перспективи подальших досліджень полягають у впровадженні наданих теоретичних обґрунтувань в практичну площину ансамблевого виконавства. Можливими є наступні наукові розвідки щодо виконавської інтерпретації вокально-ансамблевих творів, особливостей технічного та художнього етапів роботи на прикладі конкретної композиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко Д. Специфіка роботи із жіночим вокальним ансамблем. Інноваційна педагогіка. 2020. Вип. 25. Т. 1. С. 45–48. URL: <https://surl.lu/rbdgol> (дата звернення: 16.03.2026)
2. Заверуха О., Чернета Т. Вокальний ансамбль: навч.-метод. посібник для студентів ЗВО. Корсунь-Шевченківський: ФОП Майдаченко І. С., 2022. 116 с. URL: <https://surl.li/serbcv> (дата звернення: 16.03.2026)
3. Зарицький А., Зарицька А., Мрочко В., Кириченко І., Гонтар О. Вокальний ансамбль: теорія і практика [Електронне видання]: навчальний посібник для здобувачів освіти спеціальності 025 «Музичне мистецтво». 2022. 170 с. URL: <https://surl.li/upveaw> (дата звернення: 16.03.2026).
4. Каблова Т., Румянцева С. Вокальний ансамбль як засіб комунікації. Молодий вчений. 2018. № 2 (54). С. 517–519. URL: <https://surl.lu/rdkwsp> (дата звернення: 16.03.2026)
5. Ланіна Т. Теоретичні основи вокального ансамблевого виконавства. Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі. 2017. № 2. С. 46–50. URL: <https://surl.li/msrfet> (дата звернення: 16.03.2026)
6. Мирошниченко О. Методика роботи з вокальним ансамблем: метод. рек. до практ. занять і сам. роботи студ. осв. рівня «Бакалавр» спеціальності 025 «Музичне мистецтво». Київ: НАКККіМ, 2018. 32 с.
7. Попова О., Сіненко О. Сутність і специфіка роботи у вокальному естрадному ансамблі. Імідж сучасного педагога. 2020. № 3 (192). С. 98–101. URL: <https://surl.li/llebzb> (дата звернення: 16.03.2026)
8. Сичевська В. Вокальний ансамбль : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Житомир: Полісся, 2019. Ч. II. 166 с. URL: <https://surl.li/zkkkkr> (дата звернення: 16.03.2026)
9. Сідлецька Т. Творча діяльність жіночого вокального ансамблю «ПЕРЛИНА» Вінницького училища культури і мистецтв ім. М.Д. Леонтовича: мистецтвознавчий дискурс. Мистецтвознавчі записки. Київ : Міленіум, 2017. Вип. 31. С. 37–44. URL: <https://surl.li/bjgwmh> (дата звернення: 16.03.2026)
10. Супрунова Л. Методичні рекомендації щодо організації роботи вокального ансамблю. Полтава, 2020. URL: <https://surl.li/hnoiaj> (дата звернення: 16.03.2026)
11. Сіненко О. Творчі візії українського вокального а cappella ансамблю “Concord”. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 59. Том 3. С. 55–59. URL: <https://surl.li/rxkibx> (дата звернення: 16.03.2026)
12. Тормахова В. Специфіка українських естрадних вокальних ансамблів а cappella. Musical Art And Linguistic Thesaurus Of World Culture: Ukraine's Experience. Scientific monograph. Рига, Латвія: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2023. p. 237–249. URL: <https://surl.li/fcaugm> (дата звернення: 16.03.2026)

REFERENCES

1. Bondarenko, D. (2020). Spetsyfyka roboty iz zhinochym vokalnym ansamblem [Specifics of working with a female vocal ensemble]. *Innovatsiina pedahohika*, Issue 25, Vol. 1, pp. 45–48. <https://surl.lu/rbdgol> [in Ukrainian]
2. Zaverukha, O., & Cherneta, T. (2022). *Vokalnyi ansambli* [Vocal ensemble]. Educational and methodological manual for higher education students. FOP Maidachenko I. S. <https://surl.li/serbcv> [in Ukrainian]
3. Zarytskyi, A., Zarytska, A., Mrochko, V., Kyrychenko, I., & Hontar, O. (2022). *Vokalnyi ansambli: teoriia i praktyka* [Vocal ensemble: Theory and practice]. Educational manual for students of specialty 025 “Musical Art”. <https://surl.li/upveaw> [in Ukrainian]
4. Kablova, T., & Rumiantseva, S. (2018). Vokalnyi ansambli yak zasib komunikatsii [Vocal ensemble as a means of communication]. *Molodyi vchenyi*, No. 2 (54), pp. 517–519. <https://surl.lu/rdkwsp> [in Ukrainian]

5. Lanina, T. (2017). Teoretychni osnovy vokalnogo ansamblevoho vykonavstva [Theoretical foundations of vocal ensemble performance]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, No. 2, pp. 46–50. <https://surl.li/msrfet> [in Ukrainian]
6. Myroshnychenko, O. (2018). Metodyka roboty z vokalnym ansamblem [Methods of working with a vocal ensemble]. Methodical recommendations for practical classes and independent work for Bachelor students in specialty 025 “Musical Art”. Kyiv: NAKKKiM [in Ukrainian]
7. Popova, O., & Sinenko, O. (2020). Sutnist i spetsyfika roboty u vokalnomy estradnomy ansambli [Essence and specifics of work in a pop vocal ensemble]. *Imidzh suchasnoho pedahoha*, No. 3 (192), pp. 98–101. <https://surl.li/llebzq> [in Ukrainian]
8. Sychevska, V. (2019). *Vokalnyi ansambl* [Vocal ensemble]. Educational manual for higher education students. Part II. Zhytomyr: Polissia. <https://surl.li/zzkkkp> [in Ukrainian]
9. Sidletska, T. (2017). Tvorchyia diialnist zhinochoho vokalnogo ansambliu “Perlyna” Vinnytskoho uchylyshcha kultury i mystetstv im. M. D. Leontovycha: mystetstvoznavchyi dyskurs [Creative activity of the female vocal ensemble “Perlyna” of Vinnytsia College of Culture and Arts named after M. D. Leontovych: art criticism discourse]. *Mystetstvoznavchi zapysky*, Issue 31, pp. 37–44. <https://surl.li/bjgwmh> [in Ukrainian]
10. Suprunova, L. (2020). Metodychni rekomendatsii shchodo orhanizatsii roboty vokalnogo ansambliu [Methodological recommendations for organizing the work of a vocal ensemble]. Poltava. <https://surl.li/hnoiaj> [in Ukrainian]
11. Sinenko, O. (2023). Tvorchy vizio ukrainskoho vokalnogo a cappella ansambliu “Concord” [Creative visions of the Ukrainian vocal a cappella ensemble “Concord”]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, Issue 59, Vol. 3, pp. 55–59. <https://surl.li/pxkibx> [in Ukrainian]
12. Tormakhova, V. (2023). Spetsyfika ukrainskykh estradnykh vokalnykh ansambliu a cappella [Specifics of Ukrainian pop a cappella vocal ensembles]. *Musical Art And Linguistic Thesaurus Of World Culture: Ukraine's Experience*. Scientific monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, pp. 237–249. <https://surl.li/fcaugm> [in Ukrainian]

Дата першого надходження статті до видання: 27.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

